

До перспектив дослідження належить аналіз та порівняння способів утворення сленгових одиниць у різноструктурних мовах, дослідження зміни лексичного складу молодіжного сленгу в діахронічному зрізі та інші.

ЛІТЕРАТУРА

1. Береговская Э. М. Молодежный сленг : формирование и функционирование / Э. М. Береговская // Вопросы языкознания. – М. : Наука, 1996. – Вып. 3. – С. 32–41.
2. Борисова-Лукашанец Е. Г. О лексике современного молодежного жаргона / Е. Г. Борисова-Лукашанец // Литературная норма в лексике и фразеологии. – М., 1983. – Вып. 3. – С. 32–37.
3. Елисеева В. В. Лексикология английского языка / В. В. Елисеева. – СПб. : СПбГУ, 2003. – 46 с.
4. Левикова С. И. Молодежный сленг как своеобразный способ вербализации бытия / С. И. Левикова // Бытие и язык. – Новосибирск, 2004. – С. 167–173.
5. Коломиец Е. А. Русско-немецкий словарь современного молодежного жаргона : около 2000 слов и выражений / Е. А. Коломиец. – М. : АСТ: Восток-Запад, 2005. – 326 с.
6. Кондратюк Т. М. Словник сучасного українського сленгу / Упор. Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
7. Ставицька Л. Український жаргон. Словник / Леся Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 494 с.
8. Словарь сленга. Молодежный сленг. – Режим доступу : http://slander.ru/?mode=library&г_id=3
9. BBC : Cool German. – Режим доступу : <http://www.cord.edu/faculty/rawson/AMLAstudentprojects/ekkuagle/BBC%20%20Languages%20-20Cool%20German.htm>
10. National Texting Registry. – Режим доступу : <http://www.nationaltextingregistry.us/>
11. Online Wörterbuch Jugendsprache-Deutsch. – Режим доступу : <http://www.ats-group.net/woerterbuecher/woerterbuch-deutsch-jugendsprache.html>
12. SMS language. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org/wiki/Textese>
13. The Online Slang Dictionary (American and English slang). – Режим доступу : <http://onlineslangdictionary.com/>

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

ШАШКІНА Н. І., ЛАЗУРЕНКО Л. А., ДРУЖИНІНА Л. В.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Вивчення особливостей науково-технічного стилю сучасних мов є одним із пріоритетних напрямків лінгвістичної науки. Стійкий інтерес зумовлюється не лише соціальною значущістю цього засобу мовного представлення знань конкретних сфер діяльності людини, але й тим, що наукова і технічна література – наймобільніша складова будь-якої із сучасних мов, що відбиває поступальний рух науково-технічного прогресу. Саме тут відбуваються зрушення лексичної системи як на рівні семантики, так і на рівні способів найменування, оскільки термінологічна номінація невід’ємна від процесу наукового пізнання й перетворення реальної дійсності.

Проблемі контрастивного вивчення різних мов присвячено ряд статей в лінгвістичній і методичній літературах. Методика зіставлення двох мов може здійснюватися в лінгвістичному і методичному планах. У процесі вивчення іноземної мови увага фіксується на подібності тих чи інших явищ у звуковому складі, на рівні лексики чи граматики рідної та іноземної мов. Це сприяє більш успішному засвоєнню мови, що вивчається. Отже, актуальність лінгвометодичних досліджень науково-технічного стилю в контрастивному плані зумовлена як теоретичною, так і прикладною необхідністю. Під час зіставлення таких лише віддалено споріднених мов, як українська і англійська, дуже складно знайти схожість граматичних форм і конструкцій.

У межах кожного функціонального стилю можливо виділити деякі мовні особливості, які значно впливають на хід та результат процесу перекладу. Наприклад, у науково-технічному стилі – це лексико-граматичні особливості науково-технічних матеріалів і передусім провідна роль термінології та спеціальної лексики. У газетно-інформаційному стилі разом із важливим значенням політичних термінів, імен та назв існує особливий характер заголовків, широке використання газетних кліше, наявність елементів розмовного стилю, жаргонізмів і т. ін. Крім таких загальних особливостей, у кожній мові аналогічний функціональний стиль має і специфічні мовні риси.

Загальними рисами українського і англійського науково-технічного стилю є такі лексико-граматичні особливості: інформативність тексту і пов'язана з нею насиченість термінами та їх визначеннями; стандартна і послідовна форма висловлення; поіменний характер побудови речення; поширення фразеологічних еквівалентів слів і напівтермінологічних штампів; переважна більшість дієслів теперішнього часу; переважна більшість складносурядних речень; широке використання різних засобів логічного зв'язку і т. ін.

Науково-технічні публікації англійською мовою виявляють певні граматичні особливості. Звичайно, не існує якоїсь “науково-технічної граматики”. У науково-технічній мові використовуються такі самі синтаксичні структури і морфологічні форми, як і в інших функціональних стилях. Однак деякі граматичні конструкції відзначаються в цьому стилі частіше, ніж в інших; деякі явища, навпроти, трапляються в ньому рідко, а інші – використовуються лише з характерним лексичним “наповненням”. Проблема міжмовних відповідностей стає актуальною як для теорії перекладу і інших лінгвістичних дисциплін, так і для практики викладання іноземних мов. Це достатньо непроста проблема, тому що списки словникових еквівалентів не є достатньо повними. Особливо недостатньо представлені еквіваленти науково-технічного стилю мови. Деякі лінгвісти стверджують, що прикметники демонструють велику частотність у різних функціональних стилях, особливо в науковій літературі. Тому що за допомогою прикметників в українській мові можна виразити велику кількість суттєвих ознак термінологічного поняття: *залізобетонний попередньо напружений армований елемент, звукоізолюючий гранульований шлак, сірий модифікований чавун, високоякісний штукатурний гіпс, нафтовий окислений бітум, ніздрюватий теплоізоляційний неавтоклавний бетон, збірний армоцементний хвилястий елемент, прозорий безкольоровий хвилястий лист, глиняна подова стрічкова черепиця, холодна бітумна покрівельна мастика і т. ін.*

Намагання показати реальні об'єкти і використати реальні речі приводить до переваги в англійському науково-технічному стилі іменних структур. Прагнення позбавитися великої кількості приєменників у термінологічному найменуванні приводить до використання сполучень ряду іменників у загальному відмінку або складних слів, які пишуться через дефіс: *cone-headed nail* – цвях з конусною голівкою, *rigid-when-wet corrugated board* – вологостійкий гофрований картон, *polypropylene fiber-reinforced concrete* – поліпропіленовий волокнистий залізобетон.

У науково-технічному стилі, за нашими спостереженнями частіше, ніж у загальнолітературному, використовується герундій, якого не існує в українській мові:

*...concrete structures may be protected against corrosion by **increasing** concrete tightness, **reducing** filtrating capacity of concrete with special admixtures, **using** deeper concrete cover or **giving** a concrete coat of varnish.*

...бетонні конструкції можуть бути захищені від корозії **зростанням** бетонної щільності, **скороченням** фільтраційної здатності бетону зі спеціальними домішками, **використанням** більш глибокого бетонного покриття або **надання** бетону лакового покриття.

***Prestressing** will be employed in a large scale...*

***Попереднє напруження** буде використовуватися в широкому масштабі...*

*The stresses in the members of a truss may be found by **cutting** the truss into two segments... and **applying** the equations of equilibrium to the external forces.*

*Напруження в елементах можна знайти **розрізанням** ферми на два сегменти... та **використанням** рівняння рівноваги до зовнішніх сил.*

У загальнолітературному стилі дієприкметник теперішнього часу в українській мові вживається не так часто, як в англійській та російській мовах. Під час перекладу перевага віддається підрядним реченням. Але в науковому стилі прагнення стисло відобразити суттєві риси поняття дозволяє вжити однослівний термін, не розкладати його на підрядне речення. Тому необхідно враховувати правила граматичної будови мови. Порівняємо англійські, російські та українські речення.

***Reinforcing** steel is primarily the tensile component of reinforced concrete.*

Армирующая сталь в первую очередь является элементом железобетона, работающим на растяжение (растягивающим элементом).

Армувальна сталь є передусім, розтяжним елементом залізобетону.

Дієприкметник теперішнього часу *reinforcing* у російському реченні відповідає дієприкметнику теперішнього часу *армирующая*, а в українській – прикметнику *армувальна*. Словосполучення *tensile component* в українській мові, як і в англійській, перекладається за допомогою конструкції прийменник + іменник. Але російська конструкція *элемент..., работающий на растяжение* частіше використовується в терміносистемі “Будівельні матеріали” і є закріпленою у сфері фіксації, хоч трапляється і варіант *растягивающий элемент*.

*The almost zero quantity has contributed to the **descending** graph in Figure 4. – Майже нульова величина сприяє **зниженню** кривої на малюнку 4.* Словосполучення дієприкметник теперішнього часу + іменник стилістично неправильно перекладати як “крива, яка знижується”.

Важливо точно передати зміст речення, не змінюючи слів, які входять до цього речення.

Figure 8 shows the comparison of the reduction of CO₂ emission using BD 50 amounting to 31.5%. – Малюнок 8 показує порівняння скорочення емісії CO₂, яка досягає 31,5% з використанням ВД 50.

Стильові особливості тексту необхідно брати до уваги під час аналізу функцій розділових знаків. У науковій літературі головною метою розділових знаків є показ синтаксичного членування тексту. Порівнюючи ролі різних розділових знаків в українській і англійській мовах, схожість між ними, передусім виявляється у використанні крапки, знаків запитання та оклику, двокрапки, лапок, іноді тире та коми. Найбільша різниця між пунктуацією виявляється у використанні коми, точніше, в деяких випадках її використання. Багато лінгвістів помічають це явище. Під час перекладу слід звернути увагу на ті випадки використання розділових знаків, які відсутні в рідній мові. У протилежному разі можливе порушення головних функцій розділових знаків – бути засобом спілкування між тим, хто пише і тим, хто читає, і розділові знаки можуть стати перешкодою для правильного членування і розуміння іноземного тексту.

Згадуючи в цьому разі специфічні особливості науково-технічної літератури англійською мовою, слід підкреслити наявність такого явища, як членування тексту на синтагми без спеціального розділового сигналу – коми, що утворює особливі труднощі для розуміння (при перекладі) завдяки неформальності англійського слова. Такі випадки зовсім не зустрічаються або зустрічається тільки як виняток в українській мові, тому що головні частини мови в ній мають формальні показники, які визначають їх синтаксичний зв'язок між собою.

Незалежний дієприкметниковий зворот в англійській мові завжди відокремлюється комою і його переклад залежить від місця цього звороту в реченні.

*The experiment **having been** over, the students left the laboratory. – Коли експеримент було закінчено, студенти пішли з лабораторії.*

*The lecture **having been finished**, we began to discuss it. – Лекція була закінчена, і ми почали обговорювати її.*

Англійський дієприкметник теперішнього часу перекладається на українською мовою за допомогою підрядного речення.

*We have tested the device **influencing** the process of concrete hardening. – Ми протестували прилад, який впливає на твердіння бетону.*

Російське речення за структурою і перекладом подібне до англійського, але дієприкметникова конструкція вважається зворотом і відокремлюється комою.

*Мы протестировали прибор, **влияющий** на процесс твердения бетона.*

Подібно до англійської мови, науково-технічний стиль в українській мові характеризується не тільки деякими мовними особливостями, відсутніми в інших стилях, а відносно великою частотністю використання однакових мовних засобів.

Найбільш загальні особливості науково-технічного мовлення не можуть не мати відображення в синтаксичній структурі висловлення. У цьому разі найбільш характерними є визначення понять і опис реальних об'єктів завдяки урахуванню їхніх особливостей:

The pipe is steel (труба стальна), The surface is copper (поверхня мідна), These materials are low-cost (ці матеріали – дешеві), Control is by a foot switch (контроль ножним перемикачем).

Подібні конструкції використовуються і в заперечній формі, де замість звичного дієслова – заперечення (do not) нерідко використовується складений присудок, у якому заперечення *non* стає перед предикативом:

The stuff is non-shrink (матеріал – безусадковий), the refrigerants are nontoxic (охолоджувачі нетоксичні і неізотропні).

Складені найменування української та англійської термінології мають бінарну структуру і є субстантивними словосполученнями. Стрижневий компонент таких словосполучень завжди виражений іменником, а той, що його визначає, – різними частинами мови. В англійській мові – сполученням іменників, а також дієприкметників і прикметників. Українською мовою такі найменування можуть перекладатися прийменниковими та безприйменниковими дво- і трикомпонентними сполученнями, а також напівпредикативними конструкціями або термінами-описами: *corrugated asbestos-cement board* – хвилястий асбестоцементний лист, *rigid-when-wet corrugated board* – вологостійкий гофрований картон, *ultrahigh early strength cement* – надшвидкотвердіючий цемент, *drilling mud* – глинистий розчин для буріння, *worked lumber* – спеціально оброблений лісоматеріал, *cement dispersion admixture* – домішка для полегшення розмолу цементу, *fluid loss reducing agent* – знижувач водовіддачі цементного розчину, *electro slag refining alloy* – сплав електрошлакового переплаву, *polypropylene fiber-reinforced concrete* – бетон із заповнювачем з поліпропіленового волокна, *cold setting adhesive* – клей холодного твердіння та ін.

Коли в терміносистемі відсутні найменування для певних понять, тоді з'являються терміни-описи, які, по суті, є дефініціями даних понять: *ceramic fiber metal* – метал, армований керамічними волокнами, *off-axis fiber composite* – композиційний матеріал, армований під кутом до осі навантаження, *barge board* – дошка, яка закриває фронтонні стропильні ноги, *single-fiber composite* – композиційний матеріал, який містить волокно тільки одного типу, *green concrete* – зчеплений, але не затверділий бетон, *job-mixed concrete* – бетонна суміш, яка готується на будмайданчику, *pumped concrete* – бетонна суміш, яка транспортується по трубах бетононасосом, *spin concrete* – бетон, який ущільнили центрифугуванням та ін.

Дослідження показали, що в таких текстах номіналізуються описи і процесів, і дій. Замість того, щоб сказати *to clean after welding* (прибирати після зварювання), фахівець скаже *to do post-welding cleaning* (виконати прибирання після зварювання); якщо треба показати, що частка міститься поблизу ядра, говорять *it occupies a just nuclear position* (вона займає позицію саме біля ядра).

Отже, можна зробити висновок про те, що мовні особливості аналогічних стилів англійської і української мов часто не збігаються. Якщо які-небудь особливості виявляються лише в одній із мов, тоді при читанні відбувається своєрідна стилістична адаптація: засоби висловлення в оригіналі замінюються мовними засобами, які відповідають вимогам цього стилю в мові перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авербух К. Я. Общая теория термина / Константин Яковлевич Авербух. – Иваново : Издательский центр “Юнона”, 2004. – 252 с.
2. Большой англо-русский политехнический словарь / Под ред. С. М. Баринов, А. Б. Борковский, В. А. Владимиров. – М. : Русский язык, 1991.
3. Голованова Е. И. Теоретические аспекты интерпретации термина как языкового знака / Е. И. Голованова // Лексикология. Терминоведение. Стилистика : сб. науч. тр., посвященных юбилею В. М. Лейчика. – М. : Рязань, 2003. – С. 73–78.
4. Дроздова Т. В. Проблемы понимания научного текста (англоязычные экономические тексты) : [монографія] / Татьяна Васильевна Дроздова. – Астрахань : Изд-во АГТУ, 2003. – 224 с.
5. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Великий сучасний англо-український українсько-англійський словник. – Донецьк : ТОВ ВКФ “БАО”, 2008. – 1008 с.
6. English-Russian Thesauruses. – М., 1994.
7. Martensite / Ed. G. V. Olson, W.S. Owen : ASM International, 1992. – 331 p.
8. Optimisation of a green gas supply chain / J. Bekkering, A. A. Broekhuis, W. J. T. van Gemert // Bioresource Technology 101. – 2010. – P. 450–456.
9. Smith W. F. Principles of materials science and engineering / William F. Smith. – McGraw-Hill, Inc., 1996. – 892 p.